Cana asobnaha numaru 20 hr. Pierasyłka apłačana ryčałtam

Nr. 9. Wilnia, Piatnica 6 Sakawika 1931 h. Hod VII (XV).

MOKSLŲ AKADEMIJOS BIBLIOTEKA

Biełaruskaja KRYNICA

PALITYČNAJA, HRAMADZKAJA i LITERATURNAJA HAZETA

Adras Redakcyi i Administracyi: WILNIA, LUDWISARSKAJA 1-19. (Wilno, Ludwisarska 1-19) Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4 hadz. wieč.

Ceny abwiestak pawodle ŭmowy.

„Bieł. KRYNICA" kaštuje na hod—4 zał., na paŭhoda — 2 zał., na 3 miesiacy - 1 zał. Zahranicu ŭdwaja daražej.
HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Biełaruskaje polonofilstwa.

Za hetuju staćciu administracyjnymi uładami byŭ skańfiskawany ŭ minułym hodzie Nr. 21 „Bieł. Krynicy" na asnowie 129 i 263 art. k. k. Akružny sud adnak z administracyjnaj uładaj i prakuraturaj nie zhadziŭsia i 13 studzienia s. h. apraŭdaŭ u hetaj sprawie redaktara Paźniaka, pastanaŭlajučy nakład „Bieł. Krynicy" Nr. 21 zwolnić ad kanfiskaty.

Pry hetym zaznačajem, što sučasnaja časopiś biełaruskaj sanacyi „Бел. Звон" źjaŭlajecca dalejšym praciaham „Наперад", ab jakim uspaminajecca ŭ nižej padanaj staćci.

Isnujučaja ŭ Wilni słabaja hrupka biełaruskich polonofiłaŭ, karystajučysia z pryjezdu ŭ Wilniu prezydenta Polščy prajawiła asabliwuju dziejnaść. Byŭ wydany numar „Наперадy" z partretam prezydenta i z adumysłowaj staćcioj, paświačonaj pryjezdu prezydenta, była skazana dyr. Astroŭskim u wielmi łajalnych słowach prywitalnaja pramowa, byŭ napisany memoryjał, jaki nasiła da prezydenta delehacyja, składzienaja z pradstaŭnikoŭ polonofilskaj hrupki i h. d. Słowam, polonofilskaja hrupa pawiała rabotu z celym razmacham.

My ŭžo niaraz pisali ab „našych" polonofiłach i ich rabocie i, dumajem, jašče niaraz budziem prymušany ab ich pisać. Uważajem, što ich rabota škodnaja dla biełaruskaje sprawy, bo ab niejkim supracoŭnictwie z palakami pry ciapierašnich warunkach niama hutarki: polskaje hramadzianstwa nas nie razumieje i nia pryznaje. Ciapier možna tolki prasić *łaski*, a prasić łaski nia kožny može.

My ŭważajem, što pasiarod polskaha hramadzianstwa niama aniwodnaj hrupy, jakaja-b ščyra adnosiłasia da biełaruskaj sprawy. Nawat h. zw. wilenskija demakraty, jakija hurtujucca kala „Kur. Wilenskaha", nawat polskija socyjalisty, jakich u sprawach nacyjanalnych možna nazwać „čyrwonymi endekami" — nas nie razumiejuć i zrazumieć nia chočuć, užo nie haworačy ab prawych polskich hrupach, jak endeki abo konserwatysty. Dla ŭsiaho polskaha hramadzianstwa Biełaruś i biełaruski narod — heta prastor dla polskaj „dziaržaŭnaj i histaryčnaj" ekspansii, heta niejki dadatak, jaki robić Polšč „mocarstwem".

Usio polskaje hramadzianstwa, z małymi wyniatkami, da hetaha času nie mahło pazbycca prywyčki hladzieć na nas, jak na niešta nižejšaje, jak na niejkich „paryjaŭ" (pahardžanych indyjskich chamaŭ), jakimi možna tolki kirawać, ale z jakimi nielha supracoŭničać. Choć Palaki i časta lubiać paŭtarać słowy „roŭnyja z roŭnymi i wolnyja z wolnymi", ale razumiejuć hetyja słowy paswojemu. Jany prywykli paŭtarać ich jašče ŭ toj čas, kali im udałosia spalanizawać našych bajaraŭ i wyšejšyja klasy. Dyk „roŭnyja z roŭnymi i wolnyja z wolnymi" zaŭsiody aznačała i ciapier aznačaje toje samaje, što „šlachta sa šlachtaj i palaki z palakami". Naš prosty narod, jaki astaŭsia za miežami hetaj „wolnaści i roŭnaści", instynktoŭna jašče i ciapier adnosicca da ŭsich polskich słoŭnych i inšych padchodaŭ z niedawieram i zatym „naša" polonofilstwa pasiarod sialanstwa nie znachodzić hruntu. Heta polonofistwa maje hrunt tolki pasiarod biezrabotnaj intelihiencyi, dla kataraj palityčnaje kondotjerstwa stałasia štodziennym chlebam. Dla jaje biełaruskaja sprawa na druhim planie, a na pieršym — swaja asabistaja.

Na naš pahlad tyja nialičanyja adzinki z polskaha hramadzianstwa, jakija sapraŭdy žadajuć nawiazać ščyryja adnosiny i supracoŭnictwa z našym narodam, pawinny wykaranić u swaim hramadzianstwie šlachockuju psychozu i „arystakratyčnyja" pahlady na naš narod, jak na narod chamaŭ, a apošnimi časami „balšawikoŭ"... Prad hetym, psycholohična biaručy, niemahčymy nijakija hutarki ab wolnaści i roŭnaści.

A kali my dałučym siudy ziamielnuju sprawu, asadnictwa, kalanizacyju, adnosiny administracyi i ŭsie palanizatarskija natuhi polskich uładaŭ, jakija praz polskija škoły, polskija hramadzkija i ekanamičnyja arhanizacyi imknucca zrabić z našym narodam toje, što ich papiarednìki zrabili z našym bajarstwam, to sapraŭdy da niejkaha supracoŭnictwa z polskim hramadzianstwam wielmi daloka. Propaści, wykapanaj polskimi palitykami ŭ prošłaści i pahłyblanaj ciapier, nia zmohuć zasypać ni adwiedziny prezydentam „našych" polonofiłaŭ, ni ichnyja „łajalnyja" pramowy. Tut patrebna pradusim siła ŭświedamleńnia našaha narodu, a potym — zrazumieńnie i pryznańnie polskim hramadzianstwam našych kulturnych, nacyjanalnych i palityčnych prawoŭ.

U sprawie apošnich wybaraŭ.

(Piśmo z wioski)

Niaraz mnie dawiałosia čytać u „B.-Krynicy," što pryčynaj pahromu biełaruskaha narodnaha śpisku Nr 11 byŭ padzieł pamiž biełaruskim hramadzianstwam i što ŭ biełaruskaha sialanstwa jašče mała narodnaha ŭświedamleńnia.

Jak na adno tak i na druhoje ćwierdžańnie ja, dobra znajučy biełaruskuju wiosku, prymušany ŭziać u hetaj sprawie hołas.

Sprawa nie ŭ raźbićci biełaruskich hałasoŭ ani ŭ niastačy narodnaha ŭświedamleńnia ŭ biełaruskich masach, *a ŭsia sprawa ŭ sposabie prawodžańnia wybaraŭ*. Takich wybaraŭ, jakija byli ŭ listapadzie 1930 h. my jašče nia mieli. Daŭniej, u 1922 hodzie, a nawat u 1928 h. była siakaja-takaja swaboda wybarčaj ahitacyi, a na hety raz ahitawać ani raziaŭsia. U hetych wybarach nia było nijakaje mahčymaści zładzić aniwodnaha mitynhu pradwybarnaha ani sabrańnia. Adno tolki było— słuchaj bajkaŭ B.B., ahitatary kataraha, karystajučysia poŭnaj, a časta i bolš jak poŭnaj swabodaj, rabili, što chacieli. Apračа hetaha B.B. mieŭ wialikuju paddzieržku z boku administracyjnych i samaŭradawych čynoŭnikaŭ. Kožny z ich „kazaŭ", što treba hałasawać tolki za „adzinku." Ahitatar ad numaru 11 u wačoch čynoŭnika i palicyjanta—heta byŭ „antyrządowiec." Henaja paddzieržka čynoŭnikami „adzinki" zrabiła jaje nietykalnaj.

Heta była adna pryčyna našaj „niaŭdačy" na wybarach, ale była jašče i druhaja, mocna źwiazanaja z pieršaj: heta — *adsutnuść našych mužoŭ dawieru ŭ abwodach*. Tož bywajuć jašče takija abwody, dzie dahetul ludzi nia mohuć dawiedacca, skolki hałasoŭ kinuta na kožnuju listu. Chodziać pa ludziach čutki-dahadki, ale kab chto napeŭna wiedaŭ, skolki kinuta faktyčna na kožny numar, hetaha nichto nia wiedaje. A jak pakazali fakty z prošłych i ciapierašnich wybaraŭ, u padličeńni hałasoŭ časta zdaralisia wialikija „pamyłki." A kab byli mužy dawieru ŭ abwodawych kamisijach, a taksama i akružnych; kab padličeńnie hałasoŭ adbywałasia ŭ prysutnaści hetych mužoŭ, kab pratakoły pisalisia i padpisywalisia nie aławikom, ale čarniłam; kab ličby hałasoŭ byli napisany nia cyframi, ale słowami, tady takich „pamyłak" byłob kudy mienš.

Praŭdu pisała „B. Krynica" (Nr 32 z dn. 16 XII 30) paŭtarajučy słowy ŭkrainskaj hazety „Діло," što „apošnija wybary mieli tajomny charaktar i što najbolšym tajomstwam (misteryjaj) była transformacyja (nutranaja pieramiena) wybarčaj kartki. Hałasawali jak mur na 11, a staić jak mur „adzinka." Siadzieli jak mur na piečy, a wyhladaje, što jšli muram da urny."

Woś zatym ja i kažu, što pryčynaj našaha prawału na wybarach nia było małoje ŭświedamleńnie našaha sialanstwa abo partyjny padzieł. Za niejkuju macniejšuju partyju ani tak. zw. „Centrasajuzu" z Łuckiewičam, Astroŭskim i Akinčycam, ani inšych „radykałaŭ," nichto na wioscy nia ličyć. Hetyja „arhanizacyi" ŭważanyja byli prosta za wybarčyja kramki, u jakich možna kupić mandat. Woś i ŭsio. Dyk sprawa nie ŭ padziele (bo i daŭniej byŭ padzieł), a ŭ čym inšym, bo my hałasawali, a ličyŭ našyja hałasy chto druhi. Pry takim sposabie hałasawańnia, jaki byŭ u apošnich wybarach, biełarusy nia skora zmohuć wybrać swajho pasła.

Wiaskowiec.

Sproby biełaruskaj sanacyi raźbić biełaruska-ŭkrainski sajuz.

Biełaruska-ŭkrainskaja družba — heta naturalny sajuz. Miž narodami Ukrainskim i Biełaruskim papiarowych dahaworaŭ niama, ale historyja miž imi swarak nia wiedaje.

Da času razwału „Hramady" siarod biełaruskaha hramadzianstwa nia było aniwodnaje hrupy, a nawat i adzinki, jakaja-b mahła skazać choć adno słowa praciŭ hetaha naturalnaha Biełaruska-Ukrainskaha sajuzu.

Wiedama, što hety sajuz nia susim na ruku silnym hetaha świetu. Ale jany, kab razarwać hety sajuz, nia majuć nijakaha sposabu.

Paśla razwału „Hramady", častka jaje prawadyroŭ i kiraŭnikoŭ stwaryła hrupku h. zw. biełaruska-polskaj sanacyi, jakaja ciapier wystupaje pad firmaj h. zw. „Centrasajuzu." Woś-ža henaja hrupka, wykonywajučy zahady zhary ŭziała „padrad" i na raźbićcio Biełaruska-Ukrainskaha sajuzu.

Pieršaja sproba „padradčykaŭ" z „Centrasajuzu" ŭ hetym kirunku była wielmi niaŭdałaja kali jany padčas apošnich wybaraŭ patrebawali ultimatyŭna ad Biełaruskaha Nacyjanalnaha K-tu sarwańnia sajuzu z Ukraincami ŭ 24 hadziny.

U dalejšaj swajej dziejnaści „Centrasajuźniki" pačali swaju „pracu" paswareńnia biełarusaŭ z ukraincami ŭžo inšaj darohaj,—wykarystoŭwajučy Urad Biełaruskaha Studenskaha Sajuzu. Ab hetym wymoŭna świedčyć pierasłanaja ŭ Biełaruski Studenski Sajuz u Wilni piśmo ad Hurtka studentaŭ Ukraincaŭ U. S. B. u Wilni nastupnaha źmiestu:

Da
Biełaruskaha Studenskaha Sajuzu ŭ Wilni.

Hurtok Studentaŭ Ukraincaŭ U.S.B. ŭ Wilni źwiartajecca hetaj darohaj da Uradu „Biełaruskaha Studenskaha Sajuzu" ŭ Wilni z kateha◌ryčnym damahańniem dać jamu satysfakcyju i wyjaśnieńnie ŭ źwiazku z hłybokaj abrazaj, jakoj deznali jaho try siabry pry nahodzie ładžańnia dnia 21 lutaha s. h. u sali biełaruskaj himnazii Biełaruskim Studenskim Sajuzam „blinoŭ", na jakija zaprošanaje było z biełaruskaha boku ŭkrainskaje studenstwa.

Hety incydent Addzieł H. U. S-ntaŭ uważaje:

1) tak pawažnym i bahatym u konsekwencyi, što nia moža pierajści nad im da paradku dnia.

2) Uważaje jaho takža pačatkam, ad daŭžejšaha času naśpiawajučaha, kanfliktu miž studenstwam ukrainskim *i častkaj biełaruskich studentaŭ i hramadzianstwa, jakija dziala niejkich pryčyn chočuć dawiaści da sarwańnia družnych adnosin miž bratnimi biełaruskim i ŭkrainskim narodami.*

Woś-ža ŭ wypadku dalejšaha pašyrańnia

niekatorymi siabrami B. S. Sajuzu intryh i dyzharmonii ŭ biełaruska-ukrainskim sužyćci budziem prymušany źmianić našu dasiulešniuju ščyra-družnuju taktyku ŭ adnosinach da *častki biełaruskaha studenstwa i hramadzianstwa* i padać hetyja sumnyja padziei da ahulnaha wiedama ŭkrainskim studenskim arhanizacyjam u Krai, za jaho hranicami i ŭsiamu ŭkrainskamu hramadzianstwu.

Uspomnieny kanflikt H. U. Studentaŭ u Wilni ŭważaje *zapačatkawańniem nowaha ščyraha bratniaha sužyćcia miž sapraŭdy patryjatyčnaj častkaj biełaruskaha studenstwa i hramadzianstwa* i ŭkrainskim studenstwam ziamiel Zachodniaj Ukrainy.

Za Addziel H. U. S. u Wilni
(—) *Krachmaluk Wasyl.* (—) *N. Sahajka*
Referent wonk. spraŭ Staršynia.
Wilnia 25 lutaha 1931 h.

Sa źmiestu hetaha piśma bačym, što ukrainskaje studenstwa U. S. B. u Wilni dobra wiedaje, adkul iduć hetyja intryhi, chto i z jakoj metaj ich pašyraje.

Hetaj sprawaj, peŭnież zacikawicca ŭsio sapraŭdy patryjatyčnaje biełaruskaje studenstwa i dašć naležny adpor sprobam paswareńnia studentaŭ bratnich narodaŭ: biełarusaŭ i ŭkraincaŭ.

p—k.

Litoŭska-biełaruskaje sužyćcio.

(Haduciški, Świancianskaha paw.)

U Haduciskaj parafii žywuć litoŭcy i biełarusy. Świedamaść nacyjanalnaja siarod biełarusaŭ, jakija žywuć miž litoŭcaŭ, dawoli mocnaja. Adna biada, što Haduciskija biełarusy nia majuć swajej biełaruskaj arhanizacyi, ale za swajo jany stojkija. Litoŭcy, jakija stanowiać bolšaść, majuć swaje litoŭskija arhanizacyi — hurtki św. Kazimiera i pry arhanizacyjach biblijateki-čytalni.

Susiedzkaje sužyćcio litoŭcaŭ z biełarusami susim dobraje. Litoŭskaja moładź časta ładzić swaje wiečaryny i zaŭsiody na henyja „ihryščy“ zaprašaje i moładź biełaruskuju. Biełaruskaja-ž moładź na swaje „ihryščy“ wiečaryny zaprašaje moładź litoŭskuju. Haduciskija biełarusy razumiejuć mowu litoŭskuju, a litoŭcy biełaruskuju. Časta na rynku, kala kaścioła ŭ Haduciškach, pačuješ biełaruska-litoŭski duet — hutarku biełarusa z litoŭcam. Biełarus haworyć pa-biełarusku, a litwin palitoŭsku i adzin druhoha daskanalna razumiejuć. Litoŭskaja moładź cikawicca literaturaj biełaruskaj, a biełaruskaja moładź achwotna čytaje knižki litoŭskija.

U sprawach hramadzkich litoŭcy z biełarusami zaŭsiody salidaryzujucca. Słowam, dla Haduciskaha biełarusa nia čužoje ŭsio litoŭskaje, a dla litoŭca — biełaruskaje.

Heta maje asabistyja spaściarohi z pabytu ŭ Haduciškach.

J. Jarmałkowič.

Zakładajcie hurtki Bieł. Instytutu Haspadarki i Kultury!

Z Biełaruskaha žyćcia.

Hutarki i dyskusyi na temu „Narodnyja Uniwersytety.“ Wilenski Addziel Bieł. Instytutu Hasp. i Kult. ładzić hutarki i dyskusyi na temu „Narodnyja Uniwersytety,“ jakija adbuducca pad kiraŭnictwam d-ra St. Hrynkiewiča ŭ pam. Centralnaha Uradu Instytutu, Ludwisarskaja 1—19— dnia 8 i 15 sakawika s. h., a hadzinie 4 pa paŭdni.

U sprawie kanfiskaty pramowy pasła F. Jaremiča. Pasoł Jaremič, pašla kanfiskaty jaho pramowy, padaŭ skarhu na administracyjnyja ŭłady da Maršałka Sojmu. Maršałak Sojmu abiacaŭ pasłu Jaremiču, što zrobić usio dziela zwalnieńnia pasolskaj pramowy ad kanfiskaty.

Destrukcyjnaja krutnia ŭradu Bieł. Studenskaha Sajuzu. Bieł. Studenski Sajuz, jak wiedama, arhanizacyja apalityčnaja. Da hetaje pary B. S. S. nie pryłučyŭsia nawat da biełaruskaha narodnaha centru—Bieł. Nac. K-tu. Urad-ža B. S. S., u apošnija časy, kab zaciorci miažu miž biełaruskim niezaležnickim kirunkam i polonofilskaj hrupaj, zalez całkom pad sanacyjnuju pawietku „Centrasajuzu,“ ciahnučy za saboju na polonofilski śmietnik biełaruskaje studenstwa zarhanizawanaje ŭ B. S. S.

Ab hetym jaskrawa świedčyć fakt pryčapleńnia byccam hołasu Biełaruskaha Stud. Sajuzu da pratestu polonofilskaha „Centrasajuzu,“ wydanaha pracíŭ kamunistyčnych ździekaŭ. Ale, jak dawiedywajemsia, B.S.S. swajmu ŭradu rabić hetaha nie daručyŭ i siabry Sajuzu mocna aburajucca na Urad B.S.S. za samawolnaje wystupleńnie ad imia Sajuzu.

Hetaki pastupak siabroŭ Uradu B. S. S., pierawyšajučaha swaje prawy, świedama ci niaświedama ŭwodzić u Stud. Sajuzie razład. Z jakoju metaj heta robicca i dzie jošć štab hetaj destrukcyjnaj raboty, biełaruskamu hramadzianstwu wiedama.

Dyk što-ž na heta Biełaruski Stud. Sajuz?

Razwał u „Centrasajuzie.“ Dnia 21 lutaha s. h. adbyłasia „čystka“ ŭ polonofilskim „Centrasajuzie“. Za niejkuju „škodnuju“ dla „Centrasajuzu“ pracu wykinuli z sanacyjnaj arhanizacyi Janku Stankiewiča. Cikawa, jakuju ŭ „Centrasajuzie“ Janka Stankiewič zrabiŭ „škodu“, što pašla hetaha staŭsia tam susim lišnim i niepatrebnym?

Nowy hurtok Bieł. Instytutu Hasp. i Kultury zarhanizawaŭsia ŭ Asinaŭcy, Wialejskaha pawietu.

Nawukowaja lekcyja. Dnia 22.II s. h. inž. S. Busieł pračytaŭ u Budsławie, Wialejskaha paw., lekcyju na temu „Wiaskowaja haspadarka i haspadarčy kryzys.“

Arhanizacyja žančyn. U Wilni niadaŭna paŭstała biełaruskaja žanočaja arhanizacyja imieni Ciotki. Da hetaje arhanizacyi pakulšto naležać tolki žonki polonofiłaŭ. Heta arhanizacyja ŭznawiła wydawiectwa „Zaranki,“ časopiś dla dziaciej.

Z wydawieckaje niwy. Nadowiačy wyjšła knižyca „Palityčnyja i hramadzkija kirunki ŭ minuŭščynie i sučasnaści.“ Wydawiectwa „Šlachu Moładzi.“ Cana knižki 50 hr. Hałoŭny skład: biełaruskaja kniharnia „Pahonia“, Wilnia, Ludwisarskaja 1. Wyjšaŭ takža z druku miesiačnik „Родная мова № 5.

Z Uschodniaje Biełarusi.

Ciažkoje pałažeńnie biełaruskaha školnictwa. Hazety padajuć, što kamunistyčnyja ŭłady pačali ŭžo likwidawać i biełaruskaje školnictwa. U miesiacy śniežni 1930 h. kamunistyčnyja ŭłady zwolnili z pasad 75 wučycialoŭ biełarusaŭ. 350 wučniaŭ siarednich školaŭ wyhnali z biełaruskich himnazijaŭ i wysłali ŭ Rasieju ŭ škoły kamunistyčnyja.

U 1930-31 školnym hodzie lik biełaruskich škoł pamienšyŭsia na 30 prac. Na miejsca biełaruskich škoł zawiedzieny škoły rasiejskija. Jak bačym, kamunistyčnaja ŭłada imkniecca pierarabić biełaruskija škoły na škoły rasiejskija i hetym, starymi śladami carskich uradaŭ, rusyfikawać biełaruski narod.

Aryšt ks. K. Łupinowiča. Hazety padajuć, što balšawiki apošnim časam aryštawali ŭ Maskwie ks. Karala Łupinowiča. Ksiondz Łupinowič— heta świedamy, idejny biełarus, rodam z Dokšyc.

Z Polšču.

Z Sojmu. U aŭtorak 3 h. m. pačałosia plenarnaje pasiedžańnie Sojmu. Na paradku dnia znachodzicca i sprawa źmieny konstytucyi, na padstawie prajektu padanaha B.B.—adzinkaj.

Śmierć wydatnaha polskaha parlamentarysta. Dnia 26 lutaha s. h. nahła pamior u Lwowie b. pasoł d-r H. Diamand. Niaboščyk byŭ adnym z zakładčykaŭ polskaj sacyjalistyčnaj partyi.

„Sens dyktatury Piłsudskaha.“ Pad takim zahałoŭkam „Przełom“ u Nr 9 padaje cely kom dahadkaŭ sensu „nowaj ery“ u polskaj unutranaj palitycy. Wywad z hetych dahatkaŭ „Przełom“ robić taki: sučasnaja systema dziaržaŭnaha kiraŭnictwa nia jošć demokratyčnaj, ale nie źjaŭlajecca i prociŭdemokratyčnaj, bo jošć systemaj „rewalucyjnaj dyktatury.“ Piłsudzki i piłsudčyki nia jošć demokratami, ale nie źjaŭlajucca i praciŭnikami demokracyi. Damahajucca jany tolki taho, kab ichnija pahlady, ichnija „prahrama“ zdabyła ŭ dziaržawie praŭnuju normu. Niekatoryja polskija sanacyjnyja palityki ćwierdziać, što tolki ciapier pačynajecca sapraŭdny demokratyzm i tolki ciapier kładziecca asnowa hramadzkaha ładu abapiortaja na demokracyi. Nu i demokracyja!

Z zahranicy.

Kamunistyčnyja demonstracyi ŭ Niamieččynie. Pa zahadu z Maskwy niamieckija kamunisty dnia 25 lutaha s. h. naładzili demonstracyi biezrabotnych. U Berlinie dajšło da sutyčak miž biezrabotnymi i palicyjaj. U niekatorych miascoch palicyja žywała ŭ sutyčkach z demonstrantami aružža, stralajučy na pastrach.

Albanija — jabłykam niazhody Italii z Juhasławijaj. U minułym miesiacy ŭ Wienie byŭ dakanany napad na Albanskaha karala Zogu. Hety napad prypomniŭ świetu, što na Bałkanach nia ŭsio ŭparadku.

Albanija ad času swajho paŭstańnia stałasia teranam palityčnych intryhaŭ i sporaŭ. Pašla

Instrukcyja Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury.

8. Jak damahacca i zakładać prywatnyja biełaruskija škoły.

Kab skarej dabicca ŭradawaj bieł. škoły, treba taksama zakładać swaje prywatnyja škoły. Z hetaj metaj hurtok abznajamlaje sialan z usich akaličnych wiosak ab patrebie takoj škoły. Kali sialanie zhodziacca padtrymliwać materjalna školu (dawać kwateru, apał, światło i pensiju dla wučyciela), to tady hurtok piša ab hetym u Centralu Instyt,utu, padajučy takija danyja:

1) U jakoj wioscy i ŭ čyjej chacie maje być škoła, jaje raźmiery, kolki wakon? (Plan chaty.

2) Śpisak dziaciej.

3) Kolki addziełaŭ budzie mieć škoła?

4) Kandydata na wučyciela, jaho dakumenty ab kwalifikacyi i žyciarys napisany wučycielem pabiełarusku i papolsku.

5) Adres wučyciela.

Kalib na miejscy wučyciela nia było, to tady Centrala budzie jaho šukać. Pašla Centrala padajeć zajawu da školnaha Inspektara ab kancesii na prywatn. bieł. školu. Ab wynikach hetaj zajawy Centrala pawiedamić Urad Hurtka. Jak dazwoł budzie atrymany, arhanizacyjaj školy zajmiecca sam wučyciel pry dapamozie Uradu hurtka. Kalib ŭłady ŭpiralisia i nie chacieli dawać dazwołu na školu, to heta nie pawinna razachwočywać hurtok. Naadwarot, jašče z bolšaj enerhijaj i ščyraściu hurtok pawinien padhatawać hrunt pad biełaruskija škoły ŭwa ŭsich akaličnych wioskach i pasyłać u Instytut adpawiednyja danyja, ab jakich užo wyšej było skazana. (Kab adkryć prywatnuju bieł. školu, nie kanieśnie treba 40 dziaciej, moža być i mienš).

UWAHA: Hurtki, što na abšary Bielskaha, Biełastockaha, Sakolskaha i Aŭhustoŭskaha paw., pawinny abawiazkowa zaniacca akcyjaj zakładańnia prywatnych biełaruskich školaŭ, bo tam zakon ab kazionnych biełaruskich školach nia ŭwiedzieny.

9. Jak arhanizawać kooperatywu.

Abawiazkam hurtka źjaŭlajecca pašyrać wiedu ab kooperacyi i staracca, padhatawaŭšy dobra hrunt, adkryć u swajej wioscy (miastečku) spažywieckuju kooperatywu. Kooperatywy wytworčyja i kredytowyja wymahajuć bolšych srodkaŭ i specyjalnaj wiedy, a zatym arhanizacyjaj ich mohuć zaniacca tolki addzieły abo centrala i hurtki ŭ bolšych miestach.

Kali ŭ wioscy znojdziecca kolkinaccać asob, žadajučych być siabrami kooperatywy i kali moža sabracca nia mienš 500 złotych, tady ŭrad hurtka pawinien pryniacca za pracu i załažyć kooperatywu. Z hetaj metaj hurtok wypisywaje z Centrali Instytutu 3 ekzemplary statutaŭ i inšych drukaŭ, pišyć zajawu da starasty ab tym, što ŭ kwatery Instytutu adbudziecca arhanizacyjny schod u sprawie załažeńnia kooperatywy. Zajawa moža być napisana tak:

B. I. H. i K. U Starostwa . . . . pawietu
Hurtok u . . . . . u . . . .
Dn. . . . 193 . . h.
Nr

Asnoŭwajučysia na § 5;a Statutu T-wa Bieł. Inst. Hasp. i Kultury, hetym majem honar pawiedamić, što ŭ kwatery Hurtka Instytutu ŭ wioscy . . . . woł. a . . . hadzinie maje adbycca arhanizacyjny schod siabroŭ Hurtka ŭ sprawie załažeńnia ŭ wioscy . . . . . . kooperatywy.

(—) (—)
Sekretar Uradu Staršynia Uradu
Hurtka. Hurtka.

ŭpadku aŭstryjska-madziarskaj manarchii, Albanija pačała padpadać pad upływy Italii. Praciŭnicaj italjanskich upływaŭ u Albanii źjaŭlajecca ŭ wialikaj miery Juhasławija. Z pryčyny hetaj časta paŭstajuć miž hetymi dziaržawami pawažnyja kanflikty. Karystajučy z hetaha Albanski karol Zogu dziela swajej nawat asabistaje mety niaraz karystaŭsia palityčnym flirtam—adzin raz z Juhasławijaj, a druhi raz z Italijaj. Z pryčyny takoj niastałaj palityki karala Zogu stwaryłasia ŭ Albanii apazycyja praciŭ samoha karala, jakaja, reč zrazumiełaja, musiła pakinuć baćkaŭščynu i žyć zahranicaj. Hetaja baraćba apazycyi z niastałaj palitykaj karala Zogu i wyklikała napad na apošniaha ŭ Wienie. Ale karol Zogu ad hetaha napadu wyjšaŭ ščaśliwa, nawat nia byŭ ranieny.

S. S. R. R. Dnia 16 lutaha s. h. u polskaje pasolstwa ŭ Maskwie ŭlez „złodziej" i chacieŭ wykraści niejkija tajnyja papiery. Adnak hetaha „złodzieja" polskija čynoŭniki pasolstwa zławili ŭ toj mament, kali „złodziej" prabiraŭsia ŭ kabinet polskaha pasła ŭ Maskwie.

U hetaj sprawie polski ŭrad zapatrabawaŭ ad uradu S.S R.R. dakładnaha wyjaśnieńnia i satysfakcyi.

Ziamielnaja narada. U Paryž dnia 23 lutaha s. h. źjechalisia pradstaŭniki 24 dziaržawaŭ na ziamielnuju naradu. Francuskija hazety ŭwažajuć hetuju naradu praciŭbalšawickim frontam dziela zabieśpiačeńnia Uschodniaj Eŭropy ad kamunistyčnaj niebiaśpieki.

Padhatoŭka da razwału świetu. Českaja hazeta „Narodni Politika" padaje, što ŭ Maskwie isnuje specyjalny „Kamitet Dziejańnia," metaj jakoha — wyklikać jašče bolšaje biezraboćcie ŭ waŭsim świecie i naładzić padhatoŭku da apošniaha razwału isnujučaha ładu ŭ dziaržawach usiaho świetu. Hety kamitet, jak padaje „N. Politika", na takuju rabotu maje wialikuju sumu hrošaj.

Mahiła Niaznanaha Žaŭniera.

U samym kutku wiaskowaha ćwintaru
Staraja biarozka staić;
Pad joju ŭ piasočku, miž došak chwajowych,
Niaznany žaŭnieryk ležyć.
Išoŭ jon, išoŭ z čužyni ŭ Kraj radzimy,
Kab dzietak pabačyć, žanu...—
Praz hory, lasy i pali i sumioty
Iści prychadziłaś jamu.
Zima. Chaładzieča. Śniahowyja hory!
Maroz ruki j nohi skawaŭ.
I na dalej jści ŭže siły nia maje...
Jašče krok... — i biedny upaŭ!
Pamior... pachawali... i pamiać zabyłaś
Ab tym, chto ŭ mahiłcy tut śpić,
Ab tym, ŭ kaho serca niadaŭna jšče biłaś,
Chto hetak chacieŭ jašče žyć!
A ŭ domu j dahetul karmilca čakaje
Z dziaćmi maładaja žana...
Daremna! šmat hora niaščasna spaznaje,
A muža nia ŭbačyć jana! —
. . . .
Lublu ja pad šopat piakučych biarozaŭ
Siudy na mahiłku pryjści,
Dzie kryžyk dubowy z baćkami pastawiŭ,
Wianok z wasilkoŭ pryniaści.

Spakojna śpi ŭ hrobie žaŭnieryk niaznany!
Nia zhinieš Ty ŭ dumcy majoj!
Ci tut'ka ja budu, ci ŭdal dzieś wyhnany, —
Skažu tabie: „Wiečny spakoj!" —

Siarhiej Piajun.

Da nas pišuć.

SWAJA ARHANIZACYJA ŬZHADOŬWAJE, A ČUŽAJA ŹBIWAJE Z TOŁKU.

Asinaŭka, Wialejskaha paw. Užo i ŭ naš kutok prahladaje kasulka światła. Pryniesła henaje światło naša rodnaja „B. Krynica." Ciažka jej prabracca ŭ ciomny biełaruski kutok, jaje i ksiondz łaje, za jaje i ludziej z ambony klanie, jaje nia lubiać na pastarunku, nienawidzić jaje i paštar, krywa hladzić na jaje wojt, niamiłaserna jaje łomić u kišani i sołtys, — ale choć ad času da času pryjdzie taki ŭ wiosku i praświačaje biełarusaŭ.

Naša moładź da hetaj pary błudziła pa čužych arhanizacyjach i štož — źbiłasia tolki z tołku i bolš ničoha. Ciapier, kali „B. Krynica" nawučyła, jak treba pracawać, kab mieć z hetaha karyść — paŭstaŭ užo ŭ nas hurtok Bieł. Instytutu Haspadarki i Kultury. Moładź naležačaja da swajej arhanizacyi pačułasia mocnaj na duchu, bo znajšła šlach da mety.

Zaścianko wy.

BIEŁARUSKI NARODNY DUCH ŽYWIE.

Krynica, Maładečanskaha paw. Nie zważajučy na trudnaści, jakija zaciskali narodnaje biełaruskaje žyćcio, narodny biełaruski duch u nas žywie. Majem my biełaruskuju kulturna-praświetnuju arhanizacyju — hurtok Bieł. Instytutu Haspadarki i Kultury. Nia lohkaja praca ŭ našych warunkach čysta biełaruskaj arhanizacyi, ale jana wytrywała da hetaje pary, spadziajomsia, što nia kinie biełaruskaha ściahu i budzie pracawać dalej.

Dnia 1 lutaha s. h. naša arhanizacyja złučyła biełaruskaje pradstaŭleńnie. Dalej praca spadziajomsia pojdzie lepiej. Treba tolki ciarpieńnia i pracy, a złybiady našy napeŭna pieramožam. Dyk woś z takoju wieraju ŭ pieramohu my i zmahajemsia z złom, kab dać miejsca dabru i praŭdzie ŭ našym mnohapakutnym Biełaruskim narodzie.

S.

DA ŚWIETŁYCH DZION!

Kimiany, Wil.-Trockaha paw. Biełaruskaje sialanstwa ŭ wakoličnych wioskach, nia tolki ŭ našaj wioscy, ale kruhom nia jość jašče dobra ŭświadomlena. Niama tut kala nas nijakaj biełaruskaj arhanizacyi.

Braty sialanie, woźmimsia my ŭsie da supolnaj pracy i ščyra pracujma dla dabra swajho Biełaruskaha kraju. Adkińma ad siabie ŭsio čužoje i biaromsia za swajo rodnaje. Nie zahaniajma ŭ ciomnuju mahiłu swaju rodnuju mowu i nia stydajmasia jaje. Zakładajma hurtki B. I. H. i K., biblijateki-čytalni z biełaruskimi knižkami ŭ swaich wioskach.

Biaremsia čym skarej da pracy nad praświetaj, a daść Boh ciomnaja i panuraja noč ad nas adojdzie i zaświecić świetły i wiasioły našaha žyćcia dzień.

Syn Biełarusi

MISIJA POLŠČYNY SIAROD BIEŁARUSAŬ.

Turhieli, kala Wilni. Naša parafija składajecca z adnych biełarusaŭ z małoj damieškaj polskich panoŭ-abšarnikaŭ. Kaścioł u nas čysta polski. U kaściele za wyniatkam liturhii pałacinsku, ŭsio adbywajecca pa polsku. Mała jšče hetaha — ksiondz palak Łaŭcewič prawodzić misiju polščyny, pašyrańniem endeckaj časopisi „Naš Pšyjaciel." Našy ludzi hetuju časopiś nazywajuć „lichazielle." Dziela taho, što ksiondz tyckaje kožnamu hetuju hazecinu, ludzi pačynajuć nie dalubliwać i ksiandza.

Ksiandzočku, nia warta z biełarusaŭ rabić palakoŭ! Heta nikomu nie patrebna i z hetym nie zhadžajecca Katalicki Kaścioł. Praŭda, treba praświačać ludziej, ale treba praświačać u rodnaj ich mowie. Hetakaj darohaj i praca pojdzie skarej ŭpierad, nikomu nia budzie kryŭdy ŭ hetkaj pracy i Boh pabahasławić. Kaścioł-ža Katalicki nie dla adnych tolki palakoŭ, jon takoj samaj Matkaj źjaŭlajecca i dla biełarusaŭ. Dyk ci nia lepš zhodna z pohladami Kaścioła biełarusaŭ praświačać pabiełarusku, čymś prawodzić siarod biełarusaŭ misiju polščyny.

Ksiandzočku, zamiest „Našaha Pšyjaciela" pašyrajcie „Chryścijanskuju Dumku", katalickuju biełaruskuju časopiś! Z hetaha budzie karyść dla narodu i Kaścioła. Hetym „N. P." Wy pryłuhoŭwajeciesia tolki endeckaj palitycy, a karyści z hetaha anikomu.

I. S.

APOŠNIAJE SŁOWA SKAŽA SUD.

Miedniki, Wil.-Trockaha paw. Jość u nas polskaja škoła, dzie wučacca biełaruskija dzieci. U škole, jak i ŭ wa ŭsich polskich škołach na biełaruskich ziemlach, polskija wučyciali. Adnosiny polskaha wučyciela da biełarusaŭ wiedamyja. Woś ža i ŭ nas zdaryŭsia wypadak, što adnosiny polskaha wučyciela da miajscowych ludziej i ludziej da wučyciela pajšli na razśledawańnie śledčaha sudździ. A zdaryłasia heta pry pierahladzie wučycielem u dziaciej sanitarnaje čystaty. Wučyciel, znajšoŭšy ŭ adnej wučanicy niečystatu, paklikaŭ da siabie henaj wučanicy matku i musić „dakazaŭ joj swaju moc sanitarnaje wiedy." Žančyna ŭ mih zrazumieŭšy wučyciela, musić tak-ža pastarałasia „pakazać wučycielu, što ŭsio zrazumieła." Ale na hetym nia končyłasia. Wučyciel zaprasiŭ da hetaje sprawy kamandanta pali(c)yi. Kamandant pasłuchaŭ, niešta napisaŭ i musić pryznaŭšy wučycielu zasłuhi, skazaŭ kab.. heta žančyna pieraprasiła pana wučyciela. Žančyna pasłuchała kamandanta i pieraprasiła. Wučyciel-ža hetym nie zdawoliŭsia i patrebawaŭ, kab jašče pierahledziŭ hetu sprawu i sudździa śledčy. Sudździa, paznajomiŭšysia krychu z sprawaj hetaj žančyny, kab jana musić kudy nie uciakła, zahadaŭ nad joj palicejski nahlad. Ciapier heta žančyna što tydzień chodzić u pastarunak palicyi i čakaje apošniaha wyrašeńnia prad sudom.

Jak bačym, dyk z našaha wučyciela Kawalskaha dobry „pedahoh—uzdadawaciel," a jašče lepšy pracaŭnik u pašyreńni ładu, supakoju i hramadzkaha sužyćcia.

Na arhanizacyjnym schodzie, jaki wiadzie adzin z siabroŭ hurtka, schod razhladaje prysłany statut i wynosić pastanowu ab wysokaści siabroŭskich składak i ab inšych niezapoŭnienych miescach statutu. Na schodzie wybirajecca ŭrad kooperatywy, rewizyjnaja kamisija i inšyja orhany pradbačanych statutam 3-ch sprawiadliwych asob. Usie pastanowy zapisywajucca ŭ pratakoł.

Paśla schodu wybrany ŭrad (uprawa) kooperatywy zapaŭniaje ŭsie try ekzemplary statutu i zajawu da swajho Akružnoha Suda. Z zapoŭnienym statutam i zajawaj da Akružnoha Suda inicyjatary kooperatywy (wybrany ŭrad i inšyja siabry) ŭ liku 7 asob jeduć da miascowaha mirawoha sudździ, dzie padpisywajuć statuty i zajawu, a sudździa zawiaraje podpisy.

Zawieranyja statuty i zajawu ŭrad kooperatywy poštaj adsyłaje ŭ swoj Akružny Sud, da jakoha naležyć ich miascowaść.

Praz niejki čas sud źwiernieć adzin statut i napiša, što kooperatywa ŭpisana ŭ handlowy rejestr. Paśla hetaha ŭrad kooperatywy wykuplaje patent u Skarbowaj uprawie (Urząd Skarbowy), najmaje kwateru dla kramy i zakuplaje tawary.

Wielmi pažadana, kab usie kooperatywy arhanizawanyja Hurtkami i Addziełami Instytutu nazywalisia: kooperatywa „Haspadarka" ŭ wioscy . . . na polskaj mowie budzie: kooperatywa „Gospodarka" we wsi . . . . Usie kooperatywy „Haspadarki" pawinny zarhanizawacca ŭ swoj sajuz, jaki maje paŭstać u h. Wilni. Sajuz budzie wypaŭniać usie zakazy kooperatywaŭ i dawać u mieru mahčymaści tawary na pawier na niejki termin i da ahraničanaj sumy.

Ab załažeńni kooperatywy Hurtok pawinien pawiedamić Centralu pasyłajučy jej kopiju pratakołu arhanizacyjnaha schodu ŭ sprawie kooperatywy. U sprawie kooperatywaŭ kredytnych i wytworčych i supałkawych małačarniaŭ treba źwiartacca ŭ Centralu.

UWAHA. Kali arhanizacyjny schod u sprawie załažeńnia kooperatywy składajecca nia tolki z siabroŭ Instytutu, ale i z pastaronnych asob, tady pišacca da starasty nie pawiedamleńnie, a prośba ab dazwoł.

10. Ziemlarobskaja kultura.

Z metaj raźwićcia ziemlarobskaj kultury, hurtki pawinny staracca arhanizawać adpawiednyja lekcyi, zaprašajučy dobrych specyjalistych. Hurtki abawiazany raspaŭsiudžywać dumku ab stasawańni štučnych nawozaŭ (hnajoŭ), kab sialanie siejali łubin (karmawyja trawy), kaniušynu, wiku, seradelu i inš. i raźwiwali haspadarku ŭ kirunku hadoŭli bydła.

Z metaj ulapšeńnia parody bydła, hurtki pawinny imknucca da taho, kab kupić zawodnaha buhaja (možna kupić cialo-byčka), jaki-b byŭ ułasnaściu hurtka i absłužywaŭ akolicu. Hrošy na heta hurtok moža sabrać dadatkowa z siabroŭ, abo z teatralnych hulniaŭ.

Kali niejdzie niedaloka jość prykładnaja haspadarka, to hurtok moža naładzić ekskursiju z metaj paznańnia hetaj haspadarki. Kali-b u niejkim hurtku znajšlisia adpawiednyja siły i srodki, to dobra było-b załažyć daślednuju stancyju, abo pakazalnaje pole, dzie-b možna było widzieć palepšańnie ziemlarobskaj kultury.

Čytajcie i pašyrajcie „Biełaruskuju Krynicu"

Z hetaj wiedaj i talentam marnawacca ŭ Miednikach niawarta. Što praŭda, dyk našy ludzi ŭžo pawiedamili školnyja ŭłady ab „zdolnaściach" pana Kawaleŭskaha, ale niawiedama, ci tam adpawiedna aceniać hetyja „zdolnaści" našaha wučyciela. Al. Waškowič.

SŁONIM.

Tak, jak i ŭsia Biełaruś maje swaju słaŭnuju minuŭščynu, majuć šmat čym pachwalicca swajej prošłaściaj i biełaruskija miesty.

Mianie, jak stałaha žychara m. Słonima, wielmi cikawić jaho słaŭnaja minuŭščyna.

Naš biełaruski słaŭny Słonim maje pamiatki jašče z 1040 h. U hetym našym słaŭnym Słonimie adbywalisia kolišnija sojmiki i wajennyja rady słaŭnaj minuŭščyny Biełarusi. Słonim u tyja časy byŭ na widoŭni Nawahradka, adyhrywajučy wialikuju rolu tahačasnaha palityčna hramadzkaha žyćcia našaha Kraju.

Słonim pałožany na bierahoch bahatych łuhoŭ raki Ščary. Miaścina adpawiednaja dla hadoŭli žywioły; kaliś naš Słonim ažyŭlała wialikim handlam skacinaj.

Ciapier užo naš Słonim nie taki. Wiaki čužackaha panawańnia nakinuli zwonku čužuju kulturu. Ale ŭnutry Słonima kultura astajecca i raźwiwajecca swaja rodnaja—biełaruskaja.

Sučasnaha pakaleńnia jość abawiazkam wiedać kirunak hramadzkaha žyćcia taki, jaki-b dawioŭ naš Słonim i ŭsiu krainu i da wonkawaha wyhladu biełaruskaha. W.

Z kraju.

Aryšty i rewizii. U suwiazi z likwidacyjaj P.P.S. — lewicy ŭ Nawahradzkim wajawodztwie ŭ minułym tydni aryštawany 35 siabraŭ hetaj partyi, a ŭ Biełastockim wajawodztwie kala 60 asob. Tak-ža dakanany rewizii ŭ arhanizacyjach P.P.S. — lewicy i apiačatawany lokali hetaj arhanizacyi.

U Wilenskim wajawodztwie zlikwidawana 9 hurtkoŭ hetaj arhanizacyi i byccam skanfiskawana 75 pudoŭ nielehalnaj literatury.

Pažar kaścioła. Nadowiačy ŭ Płaskowičach Nieświskaha paw. zhareŭ kaścioł. Pažar paŭstaŭ ad raspalenaj žaleznaj piečki.

Z Wilni.

Jość i takija, što nia chočuć Saboru. U Wilni paŭstała hrupa prawasłaŭnych, jakija ŭważajuć, što Sabor Prawasłaŭnaje Carkwy ŭ Polščy treba adłažyć na 5 hadoŭ. A heta dziela taho, kab nia było nowaha razwału ŭ Carkwie.

Hetaja hrupa ŭważaje Sabor prosta škodnym, bo pawodle dumki hetaje hrupy, prawasłaŭnaje žyccio ŭ Polščy znachodzicca ciapier na narmalnym šlachu raźwiccia prawasłaŭnaje Carkwy, a Sabor heny „narmalny" šlach moža tolki papsawać.

70-ja ŭhodki śmierci Tarasa Šaŭčenki. Ukrainski Studenski Sajuz U. S. B. ŭ Wilni ładzić u subotu, dnia 7 sakawika 1931 h. ŭ sali „Apollo" (wul. Dombroŭskaha 5) kancert pryświečany pamiaci 70 uhodkaŭ śmierci Praroka Ukrainy Tarasa Šaŭčenki.

Pačatak kancertu a hadz. 9 (21) wieč., cana biletaŭ ad 1—4 zł.

Usiačyna.

Ludzkoje źwierstwa. U miascowaści Krotošyn na Pamorji ŭ Polščy zdaryłasia žudasnaja trahedyja. Para źwiaroŭ u ludzkim ciele dakanali dušahubstwa ŭ takoj formie, što prypaminajucca časy, kali ludzi byli dzikimi.

Adzin tamašni sielanin pradaŭ na tarhu karowu za 300 zł. i wiartaŭsia z swaim synkom wiečaram damoŭ. Na darozie napaŭ na ich razbojnik, chočučy adabrać hetyja 300 zł. U časie bojki razbojnik zabiŭ baćku, a mały synok, jaki mieŭ pry sabie ŭsie hetyja za karowu hrošy, patrapiŭ uciačy i schawacca ŭ niedalokaj wioscy ŭ swajej ciotki, raskazaŭ jej pra napad razbojnika i prasiŭ ciotku, kab jana pawiedamiła palicyju. Ciotka pryniała chłopčyka, schawała hrošy i abiacała da dnia pawiedamić palicyju. Niaščasnaha chłopčyka pałažyła spać razam z swaimi dziaćmi na adnym łožku. Niezadoŭha wiarnuŭsia da chaty i dziadźka i pačaŭ raskazywać žoncy, što ŭ lesie zabiŭ šwahra, ale hrošaj pry im nie znajšoŭ. Tady žonka raskazała mužu, što hrošy ŭ jaje, a chłopčyk, jaki ŭciok z hetymi hrašmi, śpić u ich u chacie. Para dušahubcaŭ naradziłisia, kab zacierci ślady zabojstwa, spalić chłopčyka ŭ piečy. Žonka zapaliła ŭ piečy, a muž hatowiŭsia da druhoha dušahubstwa. Ale wyjšła jano nia tak, jak uplanawała sabie para dušahubnikaŭ. Chłapčuk pierapužaŭšysia napadam i zabojstwam baćki nia moh zasnuć i ŭsiu naradu swajej ciotki i dziadźki čuŭ. Ratujučysia ad niaminučaj śmierci, kali dziadźka z ciotkaj, hatowiačysia da dušahubstwa, wyjšli z chaty, pierajšoŭ na druhoje miesca i łoh, pałažyŭšy na swajo miesca syna ciotki. Kali ŭ piečy było dawoli ahniu, dušahubcy schapili swajho syna, što ležaŭ na miescy ŭciokšaha chłapčuka, i akruciŭšy jaho ŭ staruju wopratku, ukinuli ŭ raspalenuju pieč. Hetym časam hety chłapčuk skarystaŭ z sumatochi i ŭciok z chaty. Pa darozie spatkaŭ palicejskaha i ab usim raskazaŭ. Arystawanyja da winy musili pryznacca.

Ab haspadarcy.

Haspadarka viasnoj.

Vyrablajemo i doraba i drenna,
treba vyrablać taniej i lepiej.

Abhledzić treba ŭsiu haspadarskuju snaść, a pieradusim płuhi, barony, kultyvatary. Chto nia maje vałoki,*) chaj čymchutčej na jaje ŭzdabudziecca. Čas užo vypracawać padrobny siaŭbovy i hnojny plan: što, hdzie i kolki pasieić, jak pahnaić? Kolki na heta treba siaŭby, kolki ŭhnajeńnia, kolki ŭsiaho hetaha jość u haspadarcy i kolki treba prykupić? Mimachodam treba zaznačyć, što značna bolš treba sieić raścin stručkovych i asabliwa varyva.

Treba śladzić za schodam śniehu z paloŭ. Hdzie śniehu šmat — u łahčynach, pad adkosami, — tam treba jaho ŭsiakimi mahčymymi sposabami zvarušyć, kab lepš dzieiła na jaho sonca i viecier: kožny spoźnieny viasnoj dzień nie dajecca dahnać paśla i tydniam. A heta šmat znača.

Pryhataŭlać treba siaŭbovaje nasieńnie, staranna jaho vyčyščajučy: pry bolšaj kolkaści — na mašynovych viejałkach i młynkoch, a pry mienšaj — choć-by na zvyčajnym rešacie: usio niedaraźvitaje i hłuchoje nasieńnie, pry vykručyvańni na rešacie, źbirajecca ŭ siaredzinie i stul jaho treba vybirać. Akramia taho treba mieć peŭnaść, što siaŭbovaje ziernie jość volnym ad zarodkaŭ roznych chvarobaŭ. Dziela hetaha najlepš pravodzić h. zv. bajcavańnie, zamoryvańnie chvarabliwych zarodkaŭ.

Pry viesnavym spracovyvańni (abrablańni) hleby treba ŭziać za praviła, kab nia ŭžyvać płuha. Musić chapić vałoki, barany i spranžynoŭki. Płuh moža być užytym tolki ŭ kaniečnaści, napr. na prykryćcio hnoju. Pieršaj snaściu viasnoj pad siaŭbu jaryny musić być vałoka, jakaja raŭnuje ziamlu, raźbivaje hrudki i pabudžaje da prarastańnia siamieńnie roznaha škodnaha ziella. Kali-ž heta zielle praraście i abyjdzie, prychodzicca z baranoj, jakaja jaho vyryvaje i niščа.

Pieravažajučym da hetaj pary byŭ pahlad, što pry viesnavoj siaŭbie ŭ pieršuju čarhu majuć iści raściny stručkova-matylkovyja (aprača łubinu, jaki baicca prymarazkaŭ), paśla kałasistyja zbažžaviny (avios, jačmień) i ŭrešcie akopniny (bulba, buraki i inš). Siahońnia pahlad na hetu spravu źmianiŭsia na hetulki, što sadziać rana navat i bulbu, aby tolki ziamla była ŭžo prasochšy. Heta hałoŭnaje. Nia ściahivać z siaŭboj. Z čystym sumleńniem možna skazać: čym raniej, tym lepš, aby tolki absychańnie ziamli było zdavolivajučym. Pačynać viesnavyja zasievy na suchich hruntoch treba ŭsieivańniem u žyta biełaj kaniušyny i seradeli. Na ciažejšych hruntoch heta ŭsieivańnie adnak radzicca vykonyvać paźniej, bo tut niama asablivaj niebiaśpieki zmarnavańnia zimovaj vohkaści (vilhaci).

Zasievaŭ nielha pakidać biez dahladu, a ŭ pieršuju čarhu treba pieraškodzić tvareńniu na hruncie skarynki, jakaja dasłoŭna moža zadušyć pasievy ci to jšče susim nie abyjšoŭšyja, ci tolki što abchodziačyja. Da łamańnia tvoračajsia skarynki ŭžyvajecca abo vostraja lohkaja barana — kali pasiewy ŭžo abyšli, abo vałak — kali pasievy jšče nie abyšli. Lohkaja vostraja barana ŭžyvajecca taksama dla niščeńnia śvirepki ŭ jarynie, dla baranavańnia čyrvonaj kaniušyny i sienažaciaŭ.

U chlavoch treba ličycca z patrebaj zmahańnia z chvarobami žyvioły: chlavy z siaredziny treba staranna vyčyścić i pabialić vapnaj. Parasiaty viesnavyja dobra hodziacca na hadoŭlu. Koni viasnoj ciažka pracujuć, dyk i zasłuhoŭvajuć na dobry korm i staranny dahlad.

U sadoch t·eba sadzić bolš usiakich jahadnych kustoŭ i vytrymałyja sarty fruktovych dreŭ, npr. jabłyni Antonaŭki.

inž. A. K.

*) Ab značeńni vałoki, jak haspadarskaj snaści, skažam nastupnym razam.

Nawuka i... świni. Ab tym, jak z časam źmianiajucca pohlady na ŭsio ŭ świecie, wielni cikawa świedčyć nastupny fakt: na pawiestcy dnia najbližejšaha pasiedžańnia francuskaj Akademii Nawuk znachodzicca pytańnie ab padšukańni bolš adpawiednaha terminu dla aznačeńnia słowa „świnia", dziela taho. što dahetulašni termin — świnia — spopularyzawaŭsia jak wyražeńnie abrazy i pahardy. Tymčasam świnia hetaha nie zasłuhoŭwaje i jej naležycca rehabilitacyja.*)

*) Pryp. składalnika: Paśla hetaha nazoŭ „świnia" astaniecca, widać, čaławieku.

Padsłuchanaje ab hadoŭli.

U Vilni maje być pabudavana vialikaja ladoŭnia, hdzie-b pierachovyvaŭsia pieradusim nadbytak małočnaha vytvorstva (masła i inš) z letnich miesiacaŭ. Heta zabiaśpiečyła-b ad škodnaha spadku cenaŭ małočnych praduktaŭ u hetyja miesiacy.

Z hrošaj paviatovych samaŭradaŭ (Sojmikaŭ) majuć być davany naharody tym haspadarom, jakija buduć mieć dobrych buhajoŭ-stadnikaŭ swajej hadoŭli. Ziemlarobskija konkursy siolеta majuć abchapić i hadoŭlu cialat. Za asnaŭny asiarodak pracy nad padniasieńniem hadoŭli skaciny pryniata rachavać kooperatyŭnyja małačarni i h. zv. Kantrolnyja Koły dojnaści, uvakruh katorych i budzie hurtavacca ŭsia rabota.*) Novyja małačarni buduć arhanizavany tolki ŭ Švianciansklm, Postaŭskim i Vialejskim pawietach.

Hadoŭla śviniej, jakaja narmalna vielmi dobra apłačyvajecca, u siańniašnija časy haspadarčaha pierałomu moža apraŭdać siabie tolki pry arhanizavanym zbycie. Tavar śvinny vielmi abnižaje ŭ canie — da 15 pracentaŭ — vuhravataść: treba z jej z usich sił zmahacca.

Konkursy hadoŭli kurej buduć pravodzicca tam, hdzie isnujuć kooperatyŭnyja zbornyja punkty jajok.

U hadoŭli koniaŭ majuć davacca naharody pieradusim haspadarom za najlepšych adnahadovych žarabiat.

Źvierniena maje być urešcie ŭvaha na hadoŭlu aviečak, jakaja ŭ nas musić zaniać svajo miejsca. Miž inš. pradubačacca konkursy hadoŭli jahniat i dobraj voŭny.

inž. A. K.

*) Adnej z pieršych rabot maje być prapahanda za pierasuwańniem terminu cialeńnia karoŭ, kab małako cały hod padawałasia na rynak roŭnamierna.

Naša pošta.

Aŭsiejčyku. Dziakujem, karystajem. Pišycie ab usim, ale praŭdu. Praŭdziwyja wiestki ŭ hazecie majuć wialikuju wartaść, niapraŭda kožnaha i ŭsiucy panižaje. Was uważajem za supracoŭnika i Wam wierym, ab čym Wy napišacie.

Janku Šastaku. Atrymali, dziakujem. Z karespandencyi skarystali, wierš da druku nie padchodzić. Pišycie wiestki ab žyćci kala Was.

Chudnickamu. Skarystajem, skaracili z braku miesca ŭ hazecie.

Biehanskamu. Dziakujem, pišycie bolš.

Piaciukiewiču. Dziakujem, skaracili z braku miesca ŭ hazecie.

Cikawamu. Dziakujem za infarmacyi.

L. Makarewičawaj. Piśmo Waša pieradali u L. K.

Waškowiču. Atrymali, dziakujem, karystajem.

N. Kisiel. Atrymali, budziem karystać, dziakujem, pišycie čaściej.

M. Lešuku. Pišycie ab usim, budziem karystać. Karespandencyju atrymali, wykarystajem.

Spirydowiču. Wy majecie zdolnaści. Radzim Wam čytać J. Kołasa, J. Kupału i inšych bieł. klasykaŭ. Dziela taho, što wieršy Wašyja wielmi wialikija, z braku miesca ŭ hazecie drukawać nia možam. U wieršach krychu za słabaja forma, tak što da druku treba i papraŭlać. Moža ŭ lepšyja časy kali i nadrukujucca. Z adnaje karespandencyi karystajem, budziem karystać i z druhoj. Premiju možam wysłać tolki atrymaŭšy hrošy.

Jarmałkowiču. Dziakujem, karystajem.

Aleškaŭskamu. Skarystajem z karespandencyi ŭ nastupnym numary.

Skarbniku. Tak, na nowych siabroŭskich biletach Instytutu padpiswajecca skarbnik hurtka. adznačajučy pry hetym, skolki siabra za dany hod unios siabroŭskaj składki. U hetym hodzie najlepš ściahwać siabroŭskija składki, razdajučy nowyja bilety.

Sloznawokamu. Atrymali, dziakujem, budziem karystać.

Ciacierskamu. Dziakujem, skarystajem.

Hrošy atrymali: ad Budsłaŭskaha hurtka B. I. H. i K., Čarniaŭskaha, Kawalonka, Pakulniewiča, Saŭčyca, Cikoty, Kota i Žabienki pa 4 zł. Premiju wysłali. Ad Haruštowiča 2 zł. i ks. Čarniaŭskaha 12 zł. — dziakujem. Ad Kondrata 6 zł. 20 hr., prośbu spoŭnili, premiju wysłali. Ad Patrebiča, Blin, Hrvdziuška pa 2 zł.; dziakujem, premiju wysłali. Ad Bohdziel, Zacharewiča pa 1 zł., Hartak 1 zł. 20 hr., premiju wysłali, hazetu pasyłajem.

Wypiswajcie kataloh biełaruskich knih, a z jaho abaznačanyja čyrwonym atramantam pa
tannaj canie knižki!
Biełaruskaja Kniharnia „Pahonia": Wilnia, Ludwisarskaja wul. Nr. 1.

Redaktar Jan Paźniak. Biel. Druk. im. Fr. Skaryny. Wilnia, Zawalnaja № 6—10. Wydawiec Janka Šutowič.